

I expeditionens slutskede påträffade vi dock »flintplatser» längs en uttorkad floddal några km ö. om Russekeila. På dessa uppsamlades flintskärvor och småflintor, av vilka några ha retusch. Det är dock möjligt, att dessa retuscher är naturmekaniska avslag. Men bland bössflintorna i Russekeila-anläggningen låg ett stycke, som är en tydlig skrapa. I Göteborg Museum finnes ett flintstycke från Spetsbergen med tydlig retusch.³ Det är funnet vid en bifjord till Isfjorden, Templebay. Däremot är det troligt att den »stenyxa» som fanns i Berlin före kriget och som uppgavs vara funnen på Spetsbergen är en naturbildning. Den är påträffad på en plats, som är helt täckt av frostsprängda lerskiffrar, vilka ibland får former som liknar yxor eller dolkar. Spetsbergen synes mig dock vara idealiskt för ett jägarfolk. De stora renhjordarna och den intensiva havsfaunan samt den rika örtfloran måste ha givit goda livsbetingelser.

De resultat 1955 års expedition har givit visar övertygande, att Spetsbergen är ett etnologiskt forskningsfält av betydelse, som med den allmänt intensifierade ishavsforskningen kommer att ha förutsättningar att utvidgas. Om Spetsbergen även kommer att få betydelse som arkeologiskt forskningsfält, får väl framtiden utvisa.

Något av de närmaste åren planeras en ny expedition, som skall samordnas med det geofysiska årets svenska avdelning vars station skall förläggas till Nordostlandet.

Hans Christiansson

³ GM 2776. För upplysningen om detta stycke ber jag att få tacka fil. lic. Mats Malmer.

DEN FEMTE INTERNATIONELLA KONGRESSEN FÖR ANTROPOLOGISKA OCH ETNOLOGISKA VETENSKAPER

Den 30 augusti—9 september 1956 hölls i Philadelphia den femte internationella kongressen för antropologiska och etnologiska vetenskaper.¹

Det var första gången denna kongress samlades i Nya världen, och av de omkring 600 deltagarna var två tredjedelar amerikaner — helt övervägande från U. S. A.

¹ Förf. hade tillfälle delta i kongressen såsom representant för Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Kungl. Vetenskapsakademien samt Nordiska museet. Anslag till resan — som även omfattade en tids museistudier — hade lämnats av staten, Wenner-Grenska Samfundet, Vitterhetsakademien och Nordiska Museet.

Kongressen fick sin prägel genom de väldiga ämnesområden som programmet spände över. Huvuddelen av de ca 60 sammanträdena med sammanlagt ca 300 föredrag hörde visserligen hemma under de stora huvudrubrikerna fysisk antropologi (d. v. s. antropologi i ordets snävt begränsade svenska mening), etnografi, etnologi och arkeologi. Men i ej ringa utsträckning hade kongressen utrymme även för sådana ämnen som stats- och samhällsvetenskap, nationalekonomi, jordbrukshistoria, språkvetenskap, konst-, musik- och religionsvetenskap, etik och psykologi. Detta gällde naturligtvis dock främst beträffande sådana frågor, där dessa olika ämnesområden direkt berör de »antropologiska och etnologiska vetenskaperna». Övervägande, ehuru ingalunda helt uteslutande, blev givetvis de skriftlösa kulturerna under förhistorisk eller senare behandlade.

Denna ämneskombination, som ju är vanlig främst i den anglosaxiska världen, var helt självfallen för de amerikanska deltagarna, i överensstämmelse med hur ämnesgruppen »anthropology» brukar vara sammansatt vid amerikanska universitet.

Den svåra uppgiften att organisera denna mängd av disparata ämnen hade lösts genom att i programmet kombinera tre huvudtyper av sammanträden. Först och främst hade föredragen fördelats på ett femtontal specialsektioner. Därefter hade man under ett tiotal rubriker sammanfört ett stort antal föredrag över ämnen i gränsområdet mellan två eller flera specialiteter (exempelvis »Race and human evolution», ca 20 föredrag; »Diffusion and Ethnohistory», ca 10 föredrag; »Acculturation» — snarast »kulturkontakt», ca 15 föredrag; »Symposium on Theory of Types in Anthropology», 6 föredrag med förberedda diskussionsinlägg). Det tredje slaget av sammanträden var de tre plenarsessioner, som var avsedda för sammanfattande och orienterande översikter över det aktuella läget inom ett stort vetenskapligt område. Här behandlades, en kväll i sänder, fysisk antropologi, etnologi och förhistorisk arkeologi.

En viktig del av kongressen vid sidan om detta digra föredragsprogram var visningarna av etnografisk dokumentärfilm.

Det blev alltså en ytterst arbetsbetonad kongress med endast ringa inslag av organiserade förlustelser. Av olika anledningar höll sig föredragsställarna ofta inom ramen för de tjugo minuter, de fått sig tillmätta, och de tio minuter, som beräknats för diskussion, blev ofta förvånansvärt givande. En av förklaringarna var väl, att de flesta deltagarna var uppfostrade i amerikanska universitets tradition på denna punkt, och att de så att säga drog de andra med sig i sin strävan efter koncentration och precision.

Det är kanske inte förvånansvärt, att en så nästan otroligt brokig kongress inte var utan sina svårigheter. För många blev den mest till ett konglomerat av var för sig ganska små specialkongresser, vars deltagare tog mycket litet notis om de andra. För andra — till vilka förf. vill räkna sig — låg mycket av kongressens värde i dess stimulerande, rika möjligheter till kontakt med problem och forskare på andra arbetsfält än de egna.

En annan huvuddel av behållningen gav kongressens arkeologiska inslag. Flertalet av dessa gällde visserligen Amerika. De var emellertid för en europeisk arkeolog av stort intresse, av två skäl: dels erbjuder material och problem i stora delar av amerikansk arkeologi många lärerika analogier ej minst med nordisk och jämförande fornkunskap; dels ventilerades de just nu i U.S.A. brännande aktuella frågorna om förhistoriska relationer mellan Gamla och Nya världen. Man fick ta del av nya redogörelser och fynd, som föreföll att bekräfta uppfattningen att det finns ett nordamerikanskt »mesoliticum» eller »neoliticum», som rimligtvis har nordasiatiska utgångspunkter. Ännu intressantare var den livliga diskussionen kring omstridda fyndplatser, som *kanske* representerar en paleolitisk stenålder i Nya världen, före istidens slut.

De tretton föredragen om ämnen från Gamla Världens arkeologi kunde naturligtvis inte ge någon så sammanhängande bild — deras ämnen var spridda över tre världsdelar och hela den förhistoriska tiden. Några exempel skall nämnas. Robert J. Braidwood, University of Chicago, gav en fängslande personlig översikt över huvudproblem rörande Orientens äldsta bonde- och stadskulturer, grundad på hans egen rika erfarenhet som utgrävare i dessa områden. Gutorm Gjessing, Oslo, skildrade utvecklingslinjer i aktuell europeisk arkeologi och uppehöll sig främst vid tendensen att söka klarlägga ekonomiska och sociala sammanhang. En av medlemmarna av den livligt uppmärksammade sovjetiska delegationen, G. F. Debets, sammanfattade nya fynd och resultat inom paleoantropologisk forskning i SSSR. Den litauiska forskaren Marija Gimbutas, Harvard University, lämnade en förhandssammanfattning av en del av ett stort upplagt arbete om östeuropeisk och baltisk förhistoria, vilket är under tryckning. Av de skandinaviska deltagarna redogjorde Helge Larsen, Köpenhamn, för viktiga nya fynd på Västgrönland, och Nils Lid, Oslo, för forskningar kring nordeuropeisk schamanism (varvid bl. a. hållristningar berördes). Och Jörgen Meldgårds, Köpenhamn, på egna fältarbeten grundade föredrag om förhistoriska kulturföljder i det östarktiska området följdes — ej minst av de amerikanska arkeologerna — med spant intresse.

Diskussionen inom en sektion för »museologi» blev ganska internt USA-betonad, med intressanta brytningar mellan vissa museimäns strävan efter publicity till snart sagt varje pris, och andras hävdande av särskilt de arkeologiska museernas plikt att i första hand sörja för studenters och andra kvalificerade museibesökarens vederhäftiga upplysning.

Carl-Axel Moberg